

Constantin BĂJENARU

**SOCIETATEA CULTURALĂ ROMÂNĂ „PROGRESUL” DIN FĂGĂRAȘ
PÂNĂ LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL
(ÎNFIINȚARE, STATUTE, ACTIVITATE). CONTRIBUȚII.**

Un rol activ în dezvoltarea culturală românească a Țării Făgărașului – alături de despărțământul Făgăraș al ASTRA, reuniunile învățătorilor de ambele confesiuni și alte societăți sau reuniuni culturale –, l-a avut și Societatea *Progresul*, de-a lungul ultimei părți a secolului al XIX-lea și la începutul celui următor.

Necesitatea promovării valorilor proprii – etice, culturale și artistice – în limba maternă, într-o perioadă în care tendințele de maghiarizare erau din ce în ce mai accentuate în toate domeniile, a condus și la Făgăraș, ca de altfel în multe alte localități din Transilvania, la înființarea de asociații, societăți și reuniuni cu caracter cultural, care au avut ca rol alimentarea demnității naționale și progresul cultural al majorității populației istoricului district al Făgărașului. „*Faptul că este așezat între două mari centre ca Brașovul și Sibiul, între care au vehiculat în permanență personalități și valori culturale, a înrăurit în mod pozitiv dezvoltarea Făgărașului, unde în această vreme începe să se afirme o intelectualitate tânără și întreprinzătoare*”¹.

Societatea *Progresul* a luat ființă din inițiativa unui grup de intelectuali, însuflețiți de dorința stimulării activității cultural-teatrale a orașului, la originea acesteia aflându-se – conform spuselor preotului Nicolae Aron – un cor mixt (societate de cântări) înființat în anul 1876². Despre începuturile acesteia, același preot își amintea următoarele: „*În Făgăraș încă pe la anul 1876 înainte și apoi pe la anii 1879, 1880 și 1881, în urma resbelului oriental al Rusiei, aliate cu România, contra Turciei, când poezii români croiau la poezii eroice, naratorii la povestiri, iar artiștii la piese teatrale – un grup de actori, sub directorul Ionescu mai întâi și mai apoi sub a lui Petculescu, au fermecat publicul românesc în mai multe rânduri.*

După ce artiștii s-au depărtat cu totul, tineretul din Făgăraș, partea inteligentă (intelectuală – n.n.), au început să-i imiteze, făcând dese pregătiri cu piese teatrale mai ușoare – mai ales din cele ale lui Vasile Alecsandri.

Vicențiu Grama, George Borzea, Alexandru Pocol, Ioan Dejenariu, Danilă Gramoiu, Ioan Rațiu, Damaschin Poparad, Ioan Popoviciu, Ioan Grama, avocat, într-un period mai vechiu, pe la 1876-1878, au format un cor cu statute în Făgăraș; apoi Augustin Cepeș, Alexandru Cepeș, Ștefan Nicșa, Nicolae Ludu, Nicolae Aron, Ioan Brosiu, Adolf Făgărășan, George Bârsan, Clement Grama, într-alt period, se întruneau la școala română gr. or. din ulița grecilor, unde țineau probe de teatru, de cântări, de declamări. În școală, de multe ori era frig și lipsă de lumină, și dacă se și făcea ceva foc fumul împrăștiat pe domnișori și mai ales pe domnișoare, de aceea iubitul ortac de muncă August Cepeș (Gusti)(...) a intervenit pentru grupul diletanților să fie primiți în casele lui Roman. În casele avocatului Roman o duceam foarte bine căci veselul avocat se vâra printre tineri și eleganta doamnă Roman ne cinstea cu prăjituri, rachiuri alese dintr-un butoiș de masă, și aici făceam școala de teatru sub ochii doamnelor Zinca Roman, Elisabeta Popp și Luiza Făgărășan, cari ne nobilitau mișcărilor.

De câte ori era adunarea municipală de toamnă și cea de primăvară³, avocatul Roman spunea tuturor membrilor români de la comitat că este producțiune teatrală și aceia tăbărau cu crila, în frunte cu avocatul Roman la teatrul diletanților, care mai totdeauna (se) ținea în Hotel Paris. Și

¹ Ilie Moruș, Constantin Catrina, *Contribuții la cunoașterea programului de activitate a Societății „Progresul” din Făgăraș*, în „Cumidava”, III, Brașov, 1969, p. 439.

² Nicolae Aron, *Monografia bisericilor, școlărilor și reuniunilor române din Făgăraș*, Făgăraș, 1913, p. 137.

³ Adunările comitatului Făgăraș.

apoi Roman râdea, dar râdea, de i se clătina burta de teatrul tinerilor (...)”⁴. Printre primii „actori” fĂgĂrĂȘeni se numĂrau Vilma Cergedeanu, Netti Slesacu, Eugenia Codru, Aurelia Poparad, Rosa Ranticovici, Georgiu Borsia (Borzea) și Corneliu Aiser-Savu⁵.

Aceiași inițiatori au încercat în anul 1876 să înființeze o societate română de cântări, ale cărei statute au fost înaintate spre aprobare Ministerului de interne maghiar, însă datorită izbucnirii războiului ruso-turc din 1877 aprobarea lor a fost amănată. Și acțiunile grupului reuniunii au încetat în această perioadă, mai mulți tineri fĂgĂrĂȘeni înrolându-se voluntari în armata română: Vicențiu Grama (instructorul corului), George Borzea, Damaschin Poparad, Corneliu Aiser ș.a.

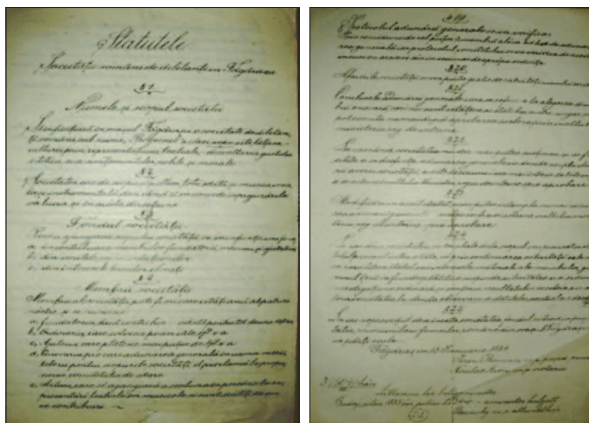
Abia în anul 1882 au fost reluate demersurile, înaintându-se din nou spre aprobare statutele din 1876, dar puțin modificate de către avocatul Ioan Roman și de Ministerul de interne. Astfel, în casele numitului avocat se puneau bazele unei reuniuni (societăți) române de diletanți (amatori), care avea ca scop dezvoltarea culturii prin teatru, simț estetic, muzică vocală și instrumentală etc. Societății nou înființate, cu denumirea de *Progresul*, îi vor fi votate statutele la 13 ianuarie 1884, într-o ședință care a avut ca președinte pe Ioan Roman, iar ca notar pe preotul din Galați⁶, Nicolae Aron. Statutele au fost traduse în ungurește de Ioan Turcu și expediate Ministerului maghiar, care le-a aprobat abia la 24 iulie 1885⁷.

În acestea se specificau cele două direcții majore ale societății – organizarea reprezentațiilor teatrale și cultivarea muzicii vocale și instrumentale –, pentru a căror realizare s-a constituit un fond, la care contribuiau cele trei categorii de membri: fondatori („odată pentru totdeauna” cu 10 florini), ordinari (cu 1 fl. „pe an”) și ajutători (cu mai puțin de 1 fl.)⁸. Fondul acesta era depus spre fructificare la banca fĂgĂrĂȘană „Furnica”, de la care se mai obțineau și eventuale dobânzi; în plus, se mai realizau venituri și din spectacolele pe care le organiza societatea.

Pe lângă aceste categorii de membri cotizanți mai existau membrii onorari (onorifici), „pre care adunarea generală, în urma meritelor pentru scopurile societății, îl proclamă, la propunerea comitetului, de atare”, și membrii activi (actorii diletanți), „care se angajază a conlucra în persoană la reprezentări teatrale ori musicale și sunt scutiți de orice contribuiri”⁹, la fel ca și primii.

Membrii săi, în afară de cei ajutători, aveau dreptul de a participa cu vot decisiv la adunările societății și de a alege președintele și comitetul de conducere, iar ca obligație pentru membrii activi se preciza că trebuie „a primi și eșeptui cu zel rolul de piesă ce i se va oferi din casu în casu de către comitetul societății”¹⁰.

Adunarea generală a *Progresului* avea ca îndatoriri alegerea comitetului de conducere (președinte, vice-președinte, membri), supravegherea și verificarea finanțelor societății (printr-o comisie specială), modificarea statutelor în caz de

File din Statutele de la 1884

⁴ N. Aron, *op. cit.*, p. 136.

⁵ I. Moruș, C. Catrina, *op. cit.*, p. 441.

⁶ Astăzi cartier al FĂgĂrĂȘului.

⁷ N. Aron, *op. cit.*, p. 136.

⁸ Muzeul Țării FĂgĂrĂȘului „Valer Literat”, colecția Document, nr. inv. II 2021, p. 1.

⁹ *Ibidem*.

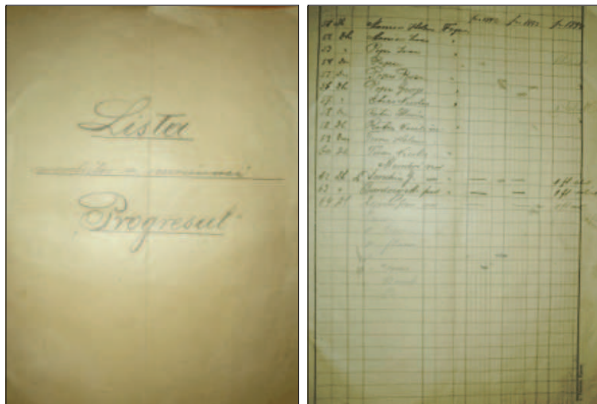
¹⁰ *Ibidem*, p. 2.

necesitate, votarea bugetului pe anul următor și alegerea membrilor onorifici propuși de comitet¹¹. Adunările generale ordinare trebuiau să se țină de două ori pe an, la datele stabilite tot de ele, iar adunările extraordinare se puteau convoca „în casurile însemnate și înțețiitoare după decisiunile comitetului sau la cererea motivată cel puțin a 10 membri cu vot decisiv”¹².

Hotărârile adunării generale erau valabile numai prin votul majorității membrilor prezenți, „făcându-să votarea prin sculare și ședere și numărându-se votanții eventual și cu contraproba; eară în casu de dubietate, la dorința a 5 membri dată în scrisu, se ordonă votarea nominală”¹³.

În privința procedurii de modificare a statutelor, se arăta: „Concluse valabile referitoare la schimbarea statutelor se potu aduce când sunt prezenți 2/3 din toți membrii societății și dacă la convocarea adunării generale se va fi făcut apriat (limpede – n.n.) cunoscut în programa adunării că sunt a se modifica statutele. Dacă însă nici după a doa publicațiune nu s-ar fi prezentatu 2/3 părți alu membrilor societății, atunci decudu cei de față asupra schimbării statutelor”¹⁴.

Tot adunarea generală alegea comitetul de conducere, compus dintr-un președinte, un

Listă cu membrii „Progresului” din anul 1894

vice-președinte și 12 membri, „adecă 6 bărbați și 6 dame”, pe timp de 3 ani, după care puteau fi realeși sau nu; toți aceștia trebuiau să fie locuitori ai Făgărașului. Pe lângă ei, adunarea mai alegea un secretar „pentru purtarea protocolului și a corespondenței”, un casier „pentru purtarea socotelelor societății” și un controlor¹⁵.

Comitetul de conducere își ținea ședințele de câte ori era necesar, membrii săi fiind convocați de către președinte sau vice-președinte, iar hotărârile se luau cu majoritatea celor prezenți (nu mai puțin de 5). Îndatoririle comitetului constau din:

1. a reprezenta societatea în afară în toate cauzele ei.
2. a administra averea și a supraveghia socotelele purtate de cassariul și controlorul societății.
3. a decide totdeauna scopul de benefacere pentru care societatea va da din când în când reprezentări teatrale sau producțiuni de musică vocală ori instrumentală.
4. a alege conform împrejurărilor piesele și a împărți rolele (rolurile – n.n.) la membrii activi ai societății, ținând cont de poteriile fiecărui membru.
5. a raporta în adunarea generală despre activitatea societății”¹⁶.

Președintele avea ca îndatorire principală grija respectării întocmai a statutelor de către toți membrii societății și executarea tuturor hotărârilor luate de către adunarea generală sau de comitetul de conducere. Împreună cu secretarul, era semnatarul tuturor actelor oficiale și al protoacoalelor adunărilor generale ale comitetului. De asemenea, președintele reprezenta societatea în fața autorităților sau a altor persoane și convoca și prezida adunarea generală a comitetului; în caz că nu putea fi prezent, aceste atribuții le prelua vice-președintele¹⁷.

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem, p. 3.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Ibidem, p. 4.

¹⁷ Ibidem.

Paragraful 21 al statutelor preciza că dacă vor fi aleși ca membri onorifici cetățeni ai altui stat decât cel austro-ungar, aceasta se putea face „numai după aprobarea acelora prin înaltul ministeriu reg[esc] de interne”¹⁸.

Trei dintre paragrafele finale stabileau cazurile în care **Progresul** își putea încheia activitatea și modul de lichidare a fondurilor sale. Astfel, paragraful 22 prevedea următoarea situație: „La cas când societatea nu s-ar mai putea susține și ar fi silită a se desființa, adunarea generală va decide asupra elocării averii societății, aceste decisiuni însă mai întâiu de toate va fi a se așterne înaltului Ministru regiu de interne spre aprobare”¹⁹.

O altă situație, în privința desființării, era prevăzută la paragraful 24: „La cas dacă societatea se va abate de la scopul său precizat în statutul present, întru atâta că prin continuarea activității sale să se pericliteze statu[tu]l sau interesele materiale ale membrilor, guvernul țării va fi îndreptățitu a suspende activitatea ei, a ordina investigațiune ordinară și conform rezultatului acesteia a îndatora societatea la stricta observare a statutelor, eventual a o desființa”²⁰.

În fine, în urma tuturor cazurilor de desființare a societății **Progresul**, fondul acesteia urma a fi trecut, „în părți egale”, în patrimoniul celor două Reuniuni ale femeilor române din Făgăraș – ortodoxă și greco-catolică²¹.

Pentru perioada enunțată, conducători (președinți) ai **Progresului** au fost: amintitul avocat Ioan Roman (1884-1885), vicarul Basiliu Rațiu (1889-1895), avocatul Ioan Șenchea (1895-1897, 1905-1910), avocatul Ioan Turcu (1897-1900), vicarul Iacob Macaveiu (1900-1903), avocatul Octavian Vasu (1903-1905, 1911-1913), avocatul Liviu Pandrea (1910-1911), avocatul Dănilă Vasu (1913- ?).

Casieri ai societății au fost Ioan Dejenariu (1884-1889, 1895-1912), Nicolae Cozgarea (1889-1895) și librarul Ieronim Preda (din 1913), iar ca secretari au activat preotul Nicolae Aron (1884-1890), învățătorul Ioan Berescu (1890-1895), directorul băncii „Furnica”, Mateiu C. Jiga (1905-1910), Ilarie Debău (din 1910).

Pe lângă acești membri ai comitetului de conducere, au activat în societate, de-a lungul timpului²², numeroase alte personalități făgărășene, dintre care amintim: Alexandru Belle, protopopul Nicolae Borzea, dr. Titu Perția, Elena Jiga, Costi Toma, Iuliu Cârje, Traian Păcală, Ana Poparad ș.a.

Activitățile teatrale ale **Progresului** au început încă din anul înființării (1884), cu trei acțiuni ale căror venituri au intrat în fondurile Reuniunilor de femei, pentru ca a patra să o reprezinte organizarea unei „representațiuni teatrale”, continuată cu „petrecere de joc”, la sfârșitul lunii august (28), cu ocazia adunării generale a Reuniunii învățătorilor din Făgăraș și jur. Reprezentația a constat din două piese ale lui Vasile Alecsandri – „Rămășagul», *proverb într-un act cu cântece și «Cinel», vodevil într-un act cu cântece*”, actorii diletanți fiind Rea-Silvia Cipu, Areti Popescu, Lucreția

Costi Toma travestit
în Coana Chirița – 1901

¹⁸ *Ibidem*, p. 5.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*.

²² În mai 1913, „Progresul” avea 134 membri (16 fondatori, 65 ordinari și 53 activi), cf. *Olteanul*, anul V, nr. 18/5(18) mai 1913, pp. 4-5.

Negrea, Elvira Făgărășan, Aurelia Pop, Rosalia Ghimbășan, Augustin Cepeș, Nicolae Ludu, Ioan Dejenariu, Ovid Făgărășan ș.a.²³.

Către sfârșitul anului, la 24 noiembrie, societatea a dat o nouă reprezentație teatrală, în folosul celor două Reuniuni de femei, despre care corespondentul *Tribunei* nota: „Societatea (...), a dat eară o reprezentațiune teatrală, care și de astă-dată a reușit preste așteptare, deși nu mă prea așteptam la aceea, având în vedere considerabilul număr de membri noi, pășiți numai acum pe scenă, și prin urmare neexperți.

Piesele au fost «Nobila cerșitoare», comedie într-un act și «Rosaliile», vodevil cu cântece într-un act, ambe de Vasile Alecsandri, cea dintâiu de salon, a doua țărănească.

«Nobila cerșitoare» a reprezentat-o d-șoara Rea Silvia Cip, destul de perfect și a prins-o de minune (...). În «Nobila cerșitoare» s-a distins mult și dl. Mihail Cioban (...). Aplaudat a fost și dl. Nicolae Ludu, deși a avut un rol secundar, rol de servitor; pe dânsul îl prinde bine orice, aceasta a dovedit-o de câte ori a pășit pe scenă până acum (...).

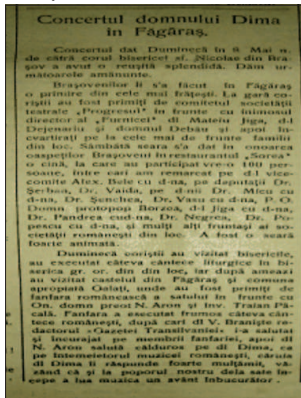
În «Rosaliile», cari la dorința publicului de astă-dată au fost repetate, rolul principal l-a purtat d-șoara Hareti Popescu. Susana, nevasta lui Toader Buimăcilă (...), mai natural reprezentată ca prin d-șoara Popescu nu se putea. (...) Vornicul satului l-a predat dl. Nicolae Ludu, recunoscut deja ca dexter în orice rol (...); nu mai puțin dl. Heinrich Trepches în rolul de geandarm (...)²⁴.

Același corespondent își manifesta mulțumirea față de prezența în număr mare la spectacol a românilor din întregă Țara Făgărășului, ca și a „fraților Sași”, însă era nemulțumit de lipsa totală de reacție a concitadinilor maghiari. De altfel, această situație – cu prezența sașilor făgărășeni la producțiunile **Progresului** –, s-a menținut constantă până la Primul Război Mondial, ziarele de epocă menționând și sume importante donate de etnicii sași pe seama acestei Societăți teatrale românești.

Astfel de producții teatral-muzicale au fost organizate de către **Progresul** în fiecare an, cu câte 5-8 reprezentații, autorii preferați fiind cei români, dar nu lipseau din repertorii și cei străini: Șt. O. Iosif, C. Porumbescu–G. Dima, P. Locusteanu, G. Musicescu, A. Petruțiu, F. Mendelssohn-Bartholdy, George Dima, A. Flechtenmacher, G.D. Kiriac, Robert Schumann, E. Caudella, Courteline, G.P. da Palestrina, D. Bortniaski, August de Kotzebue, Herbert Huber ș.a.

Pe lângă propriile puneri în scenă, societatea **Progresul** a avut colaborări importante cu „Societatea pentru Fond de Teatru Român” (S.T.R.), care avea ca scop stimularea activității trupelor românești de diletanți. În septembrie 1889, cu ocazia adunării generale a acestei societăți, care s-a ținut la Făgăraș, președintele ei, Iosif Vulcan, spunea: „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român vine la d-voastră, doamnelor și domnilor, cu un steag pe care strălucesc cuvintele: «Cultură națională». Nu ne-am îndoit un singur moment că prezentându-ne între d-voastră cu deviza aceasta, avem să fim bine primiți, căci Făgărașul și ținutul său au pagini frumoase în istoria dezvoltării noastre culturale; iar generațiunea de acuma nu poate decât să urmeze pe calea înaintașilor ei”²⁵.

Dacă făgărășanul Nicolae Șerban și zărneșteanul Iancu Meșianu²⁶ făceau parte din categoria membrilor fondatori, în timp, tot mai mulți făgărășeni au devenit membri ai acestei societăți ardelen:

Cronică de presă despre concertul corului bisericii Sf. Nicolae din Brașov - 1910

²³ *Tribuna*, anul I, nr. 103/1884, p. 411.

²⁴ *Ibidem*, nr. 195/1884, p. 778.

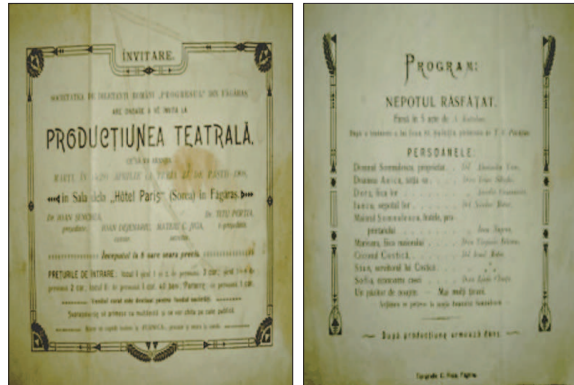
²⁵ Apud I. Moruș, C. Catrina, *op. cit.*, p. 443.

²⁶ În această perioadă Zărneștiul făcea parte din comitatul Făgărașului.

Camil Negrea, Ilie Stoichiță, C-tin Pop, Iulian Cârje, Ioan Dejenariu, Octavian Vas, Costi Toma, Liviu Pandrea, Titu Perția, Matei Jiga și alții, membri sau nu ai **Progresului**.

Cele mai multe colaborări dintre cele două societăți culturale au avut loc după anul 1900, în special prin prezența brașovenilor Zaharia Bârsan și Aurel P. Bănuț. „*Pentru a aprecia aceste eforturi la justa lor valoare trebuie să amintim că în acea vreme, când între Brașov și Făgăraș nu se construise calea ferată, călătoria între aceste două localități se făcea cu trăsurile sau care și dura mai mult de o jumătate de zi. Astfel, după cum relatează Gazeta Transilvaniei, în 23 iulie 1905, Zaharia Bârsan și însoțitorii săi, care urmau să participe la o reprezentație teatrală în Făgăraș, au plecat din Brașov dimineața la orele 4,30 și au ajuns la destinație abia la orele 14,30. Deși ospitalitatea gazdelor era fără cusur, de multe ori cota-parte care revenea artiștilor musafiri, din încasări, nu compensa nici pe departe ostenele drumului*”²⁷.

După noiembrie 1908, când a fost inaugurată calea ferată Brașov-Făgăraș, a avut loc o intensificare a schimburilor culturale dintre cele două orașe, nemaiîntâlnită până atunci. Astfel, în august 1909, avea loc o reprezentație teatrală la Făgăraș care-i avea ca oaspeți pe soții Bârsani, aceștia punând în scenă comediiile „*Femeia*”, „*Carmen Saeculare*” și „*Liniștea cassei*”²⁸; aceste venituri și reveniri la Făgăraș, au avut loc în fiecare an de până la război. Pe lângă aceștia, au mai fost oaspeți ai Făgărașului, de mai multe ori, membrii Corului mixt al bisericii Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului (condus de George Dima), amintitul Aurel P. Bănuț, Aurel Petruțiu, Ștefan Mărcuș, Ionel Crișan, Aurora de Barbu, dar și trupe sau artiști de peste Carpați.

Invitație cu program teatral - 1908

Cert este că, măcar pentru perioada anilor 1898-1906, conform datelor statistice realizate de Vasile Goldiș și Iosif Blaga, în localitățile comitatului Făgăraș au avut loc următoarele acțiuni:

„Număr total de piese de teatru jucate	99
Număr total de reprezentații	66
Număr total al pieselor românești	76
Piese străine localizate și adaptări	23
Lucrări de V. Alecsandri	28

Total reprezentații pe localități: Făgăraș - 11; Bran - 5; Colun - 2; Copăcel - 1; Galați - 1; Iași - 1; Moeciul de Jos - 1; Poiana Mărului - 2; Sâmbăta de Jos - 1; Șinca Veche - 1; Porumbacu de Jos - 1; Săsciori - 1; Șercaia - 1; Șercăița - 1; Tohanu Vechi - 7; Vad - 3; Veneția de Jos - 3; Vlădeni - 1; Viștea de Jos - 7; Zărnești - 10”²⁹.

Odată cu izbucnirea Primului Război Mondial, în vara anului 1914, altele fiind prioritățile, determinate de noile evenimente, activitățile societății **Progresul** au scăzut în intensitate, pentru ca după intrarea României în război împotriva Imperiului Austro-Ungar (august 1916) autoritățile să instituie în domeniu așa-numita politică a „zonelor culturale”, care a avut ca urmare suspendarea sau desființarea tuturor societăților culturale românești, implicit și a **Progresului**; aceasta își va relua

²⁷ I. Moruș, C. Catrina, *op. cit.*, p. 447.

²⁸ *Olteanul*, anul I, nr. 18/30 iulie (12 august) 1909, p. 5.

²⁹ I. Moruș, C. Catrina, *op. cit.*, pp. 447-448.

activitatea imediat după terminarea ostilităților, de data aceasta pe alte fundamente și realități istorice.

**La société culturelle roumaine «Progresul» de Făgăraș
jusqu'à la première guerre mondiale (fondation, statuts, activité). Contributions.
Résumé**

Vers la fin du XIX-e siècle et le début du prochain, un rôle important dans le développement culturel roumain du Pays de Făgăraș a été joué par la Société «Progresul» a côté d'ASTRA, des réunions des enseignants de toutes les deux religions et d'autres organisations culturelles.

À une époque où les tendances de magyarisisation étaient de plus en plus prononcées dans tous les domaines est née la Société «Progresul», qui a répondu à une nécessité de promouvoir les valeurs des Roumains – morales, culturelles et artistiques – et qui a eu comme but l'affirmation de la dignité nationale et le soutien du progrès culturel de la majorité de la population de l'historique district de Făgăraș.

La Société «Progresul» a été fondée en 1884, l'initiative d'un groupe d'intellectuels animés par le désir de stimuler les activités culturelles, théâtrales et musicales de la ville de Făgăraș. À son origine a été aussi un chœur mixte (société de chants), fondée quelques années plus tôt (1876). Les statuts de la société prévoyaient deux grandes directions: l'organisation de spectacles théâtraux et la culture de la musique vocale et instrumentale, directions que la société n'a jamais quittées.

Au cours de la période indiquée, le nombre de membres de «Progresul» n'a cessé d'augmenter, atteignant en 1913 un total de 134 membres enregistrés (fondateurs, ordinaires et actifs). À la direction de la société se trouvait une grande partie des élites de Făgăraș: Basiliu Rațiu, Ioan Șenchea, Iacob Macaveiu, Ioan Turcu, Nicolae Aron etc.

Les activités théâtrales et musicales organisées par la Société «Progresul» jusqu'à la Première Guerre mondiale ont été très nombreuses et ont principalement été constituées de ses propres mises en scène avec des amateurs, mais il y a eu aussi d'importantes collaborations avec la «Société pour le Fond du Théâtre Roumain», les plus fructueuses étant celles avec les artistes importants de Brașov. Mais une fois avec l'entrée de la Roumanie en guerre contre l'Empire austro-hongrois (août 1916), «Progresul» a été contraint de suspendre son activité, les autorités établissant l'ainsi dite «politique des zones culturelles».